

Vaihtoehtoisten palvelutuotantomallien selvittämisen asiantuntijapalvelun hankinta
10189/02.08.00.02/2023

Aluehallitus 21.12.2023 § 312

Lisätiedot	Toimialuejohtaja Susanna Wilén susanna.wilen@siunsote.fi Puh. 013 330 4042
Päätösehdotus	<p>Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi:</p> <p>Aluehallitus päättää käynnistää perusterveydenhuoltoon kumppanuusyrityksen / allianssimallin edellytysten selvittämiseen tähtäävän selvitystyön hankintaprosessin ulkopuolisen asiantuntijatuen avulla. Aluehallitus valtuuttaa toimialuejohtaja Susanna Wilénin johtamaan tätä selvitystyötä, sekä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen puolesta päättämään selvityksen laatimiseen vaadittavien asiantuntijapalvelujen hankinnasta siinä laajuudessa, mitä kilpailuttamalla ko. palvelut tulisivat kustantamaan, kuitenkin enintään 300 000 euroon saakka.</p> <p>Pelkän selvitystyön ulkopuolisen hankinnan hinta on alustavan arvion mukaan 60 000 - 90 000 euroa. Optio varsinaisen peruspalvelujen tuottamisen hankinnan läpiviennistä ulkopuolisen toimijan tuella on arvioitu n. 100 000 - 140 000 euron hintaiseksi.</p> <p>Aluehallitus edellyttää, että selvitys vaihtoehtoinen on valmis 31.8.2024 mennessä.</p> <p>Selvyyden vuoksi todettakoon, että varsinainen päätös kumppanuusyrityksen / allianssimallin käytöstä ja peruspalvelujen tuottamisen hankinnasta päätetään vasta selvitystyön jälkeen ja tuodaan päätöksentekoon aluehallitukseen.</p>
Päätös	<p>Eero Reijonen esitti, että asia palautetaan uudelleen valmisteluun, ja että asiaan palataan sen jälkeen kun hallitus on saanut selvityksen laajan palvelun soteasemista. Hilikka Tirkkonen ja Tapio Hämäläinen kannattivat Reijosen esitystä.</p> <p>Puheenjohtaja kysyi, voidaanko asia palauttaa uudelleen valmisteluun yksimielisesti. Hallitus hyväksyi yksimielisesti asian palauttamisen uudelleen valmisteluun edellä kuvatulla saatteella.</p>
Selostus	<p>Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella on kesäkuussa 2023 hyväksytty palvelustrategia, jossa on kuvattu suunta pohjoiskarjalaisten asukkaiden palvelujen toteuttamiseksi. Tavoitteena on, että palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat ja monikanavainen palveluverkko vastaa palvelutarvetta.</p>

Hyvinvointialueella on haasteita perusterveydenhuollon potilaiden hoitopääsyssä, hoidon jatkuvuudessa ja henkilökunnan saatavuudessa. Erityisesti lääkäri työvoimaa ostetaan markkinoilta runsaasti. Tilanne aiheuttaa kustannushaasteita ja alueen kansalaisissa tyytymättömyyttä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettu laki (612/2021) 4 § 1 momentti edellyttää, että hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita. Palveluja voidaan koota hyvinvointialueen alueella suurempiin kokonaisuuksiin silloin, kun palvelujen saatavuus ja laadun turvaaminen edellyttävät erityisosaamista tai kalliita investointeja tai kun palvelujen tarkoituksenmukainen, kustannusvaikuttava ja tehokas toteuttaminen edellyttävät sitä.

Hoitajien ja lääkäreiden saatavuus on valtakunnallisesti heikkoa, ja tästä eniten on kärsinyt perustason palvelut, joissa toiminta tulisi perustua myös hoitosuhteiden jatkuvuuteen ja ammattilaisten pysyvyyteen. Sote-ammattilaisten saatavuus on ollut kaikista, kohtuudella ja huolella sekä suunnitellusti tehdyistä, rekrytointia, veto- ja pitovoimaa parantavista toimista huolimatta erittäin vaikeaa Pohjois-Karjalassa alueen maantieteellisen sijainninkin vuoksi.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman (20.6.2023, Vahva ja välittävä Suomi) mukaan pelkkä hallinnon uudistaminen ei yksinään riitä ratkaisemaan sosiaali- ja terveyspalveluiden kohtaamia haasteita. Sosiaali- ja terveyspalveluita on uudistettava, palvelujärjestelmän vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta parannettava. Palveluiden painopistettä on kyettävä siirtämään raskaammista palveluista kohti peruspalveluita ja tehtävä konkreettisia toimia ihmisten terveyden, hyvinvoinnin sekä työ- ja toimintakyvyn turvaamiseksi taloudellisesti kestävällä tavalla.

Lisäksi hallitusohjelma tavoittelee, että valinnanvapautta palveluissa lisätään sekä mahdollistetaan monipuolinen palvelutuotanto. Hallitusohjelmassa lisäksi hyvinvointialueita ohjataan ottamaan huomioon palveluiden saatavuus ja saavutettavuus palvelurakennetta kehitettäessä ja tuetaan hyvinvointialueita avoterveydenhuollon vastaanotto toiminnan yhteistyön lisäämisessä yksityisten palveluntuottajien kanssa hyödyntäen Suomessa ja Pohjoismaissa kehitettyjä toimintamalleja, sekä mahdollistaa yksityisten toimijoiden osaamista ja kapasiteettia palvelujen saatavuuden turvaamiseen. Hallitusohjelmassa tavoitellaan myös sitä, että hyvinvointialueet voivat organisoida ydintoimintansa erilaisilla organisatorisilla malleilla, myös yhtiömuotoisesti.

Voimassa oleva järjestämislain (612/2021) 12 § 1 momentti mahdollistaa, että hyvinvointialue voi tuottaa asiakkaalle annettavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä niiden käyttöön liittyvää muuta tukea hankkimalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos niiden hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta on tarpeen

tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Saman lain 3 luvussa on kuitenkin tarkoin määritetty millä ehdoin palveluita voidaan 12 § 1 momentin kuvaamalla tavalla toteuttaa.

Suomessa on muutamilla hyvinvointialueilla tuotettu sote-palveluja menestyksekkäästi eri tavoin. Viranhaltijavalmistelussa on päädytty huolellisen arvion jälkeen siihen, että vaikka yksityissektorin hyödyntämiselle palvelutuotannon toteuttamisessa on useita vaihtoehtoja, luultavimmin kumppanuusyritys / allianssimallin olisi soveltuvin Siun soten tarpeisiin. Kumppanuusyrityksen / allianssimallin toimivuuden ja kustannusten jatkoarviointi edellyttäisi laajempaa selvitystä ja oikeudellista arviointia sekä markkinavuoropuhelun toteuttamista mahdollisten palveluntuottajien kanssa. Kumppanuusyritys / allianssimalli koskisi tässä vaiheessa ensisijaisesti perustason palvelujen tuottamista. Jotta edes teoriassa olisi vaihtoehtoisia palvelutuotantomalleja mahdollista toteuttaa jo vuoden 2025 alusta, hankintaa edellyttävä kattava selvitys tulisi aloittaa viipymättä. Asian laajuus, oikeudellinen kompleksisuus sekä aikataulutavoite huomioiden ei ole realismia, että valmistelu voitaisiin saada toteutetuksi yksistään viranhaltijatyönä.

Tavoitteena on saada luotettava ja osaava kumppani tuottamaan päätöksentekoa varten kattava selvitys eri vaihtoehtoineen ja kumppanuusyrityksen / allianssimallin vaihtoehtojen löytämiseksi. Selvityksen tavoitteena olisi myös mm. tuottaa näkemys kumppanuusyrityksen / allianssimallin toiminnalle sopivimmasta alueesta maakunnassa ja sen laajuudesta, sekä toteuttamistavasta ja hankinnan ennakoituista kustannuksista. Selvitykseen voidaan sisällyttää myös muita palvelutuotannon tuottamistapoja kustannuksineen.

Aikataulu ja selvityksen oikeudelliseenkin arvioon vaadittu laaja-alainen erityisasiantuntemus puoltavat selvityksen toteuttamista asiantuntijapalvelun ostona. Jotta palvelutuotannon ja kustannusten haasteisiin voitaisiin vastata mahdollisimman nopeasti, tämä edellyttää pikaista asiantuntijapalvelun ostoon tarvittavan markkinavuoropuhelun ja hankintaprosessin käynnistämistä.

Edellä olevan perusteella esitetään, että aluehallitus antaisi luvan käynnistää kumppanin hankinnan ensisijaisesti kumppanuusyrityksen / allianssimallin jatkoselvittämiseksi tarvittavaan selvitykseen. Mikäli selvitystyön perusteella päätetään hankkia perustason palvelujen tuottamisen hankinnan toteuttaminen erikseen päätettävällä hankintamallilla ulkopuolisen kumppanin avulla, pidetään kumppanin hankinnassa mahdollisuus optiona toteuttaa tämä saman kumppanin avulla kuin selvitystyö.

Selvytyksen vuoksi todettakoon vielä, että aluehallitus tekee tässä vaiheessa päätöksen siitä, että voidaanko selvityksen laatimiseen tarvittavat asiantuntijapalvelut hankkia ostopalveluna. Viranhaltijanäkemyksessä on, että olisi kokonaistaloudellisesti kannattavinta ja olemassaolevien resurssien näkökulmasta perusteltua samassa hankinnassa kilpailuttaa myös optiona mahdollisuus saman asiantuntijapalveluita tuottavan yrityksen kanssa

toteuttaa myös mahdollinen varsinaisen kumppanuusyrityksen / allianssimallin hankintaan tähtäävä hankintaprosessi ja neuvottelut.

Ulkopuolisen toimijan laatima selvitys tuodaan aluehallitukselle ja käsittelyä jatketaan selvityksen valmistuttua.

Kustannukset:

Arvio riittävällä asiantuntijapalvelujen ostolla ja viranhaltijatyössä tehdyllä ohjauksella kustannusarvio hankittavalle asiantuntijatuella selvityksen tekemiseksi on arviolta noin 60 000 - 90 000 euroa ja vaatii vähintään 3-4 kuukauden intensiivisen työskentelyn. Sen jatkoksi option mahdollisesta peruspalvelujen tuottamisen hankinnan läpiviennistä asiantuntijakumppanin avulla on arvioitu olevan neuvotteluvaiheineen noin 100 000 - 140 000 euroa eli nyt hankittavan asiantuntijapalvelun ennakoitu kustannusarvio olisi yhteensä optio mukaan lukien 160 000 - 230 000 euroa. Kansallisen kynnyksarvon ylittyessä palvelu olisi kilpailutettava.

Omana työnä kustannusarvio käytetylle työajalle on laskennallisesti suurempi, arvioituna 180 000 - 260 000 euroa ja sen toteuttamisaika merkittävästi pidempi, noin 16 - 26 kk, mistä johtuen virkatyönä toteutettavan uuden palvelutuotannon hankintamalli voitaisiin toimeenpanna aikaisintaan arviolta vasta vuoden 2026 alkuun mennessä. Ennakoarvion perusteella asiantuntijapalvelujen ostona toteutettu selvitystyö olisi kokonaistaloudellisesti edullisin ja nopein tapa.

Ostoa puoltaa myös hyvinvointialueita koskeva, poikkeavan vaativa oikeudellinen sääntely, jonka osaamista asiantuntijapalveluostoilla saataisiin toteutettua.

Todetaan, että hankinnan kuluihin ei ole varattu erillistä määrärahaa vuodelle 2024.